

सम्पादकीय

शुभ विजया !

महान पर्व विजया दशमी घर घर भित्रिइसकेको छ । नवदुर्गा भवानीको विशेष पूजाआजा र उपासना गरेर हिन्दू धर्मावलम्बीहरूले दशैलाई घर घर भित्रयाइसकेका छन् । १५ दिन लामो यो पर्वलाई सद्भावको मात्र नभएर असत्यमाथि सत्यको विजयको प्रतीकका रूपमा समेत मनाइने गरिन्छ । यो आस्थाको प्रतीक मात्र नभएर शक्ति, सहिष्णुता, सद्भावलगायतप्रतिको समर्पण पनि हो ।

पौराणिक कथाहरूमा दशै पर्वका अनेकन महिमा छन् । यसको धार्मिक आस्था एकातिर छ । धर्मसंगै दशैजस्ता पर्वलाई वर्षभरी कामको थकानबाट मुक्ति पाउन केही दिन रमाइलो गर्ने पर्वका रूपमा पनि व्याख्या गरेको पाइन्छ । जसले जसरी व्याख्या गरेपनि परापूर्वदेखि मनाइदै आएको यो पर्वलाई राज्यले समेत महत्व दिएको देखिन्छ ।

नेपालको वर्तमान अवस्था राजनीतिक रूपले अन्योलग्रस्त र अस्थिर प्रकृतिको छ भने सांस्कृतिक विचलनको लहरले पनि सामाजिक सद्भाव, सहिष्णुता र एकतावद्ध भावना नै खलबल्याउने चेष्टा गरिरहेको छ । आमूल राजनीतिक परिवर्तनको लहरले मुलुकको समग्र क्षेत्र कुनै न कुनै रूपमा प्रभावित भइरहेको बेला नेपालको सामाजिक सद्भाव र मेलमिलापको राष्ट्रिय

वियोग र विछोडको अवस्थालाई संयोग र मिलनको अवस्थामा पुऱ्याउने र खराब प्रवृत्तिमाथि विजय प्राप्त गरी असल जीवनशैली अनुशरण गर्न प्रेरित गर्ने बडा दशैको शुभ सन्देश सदा सर्वदा जीवनोपयोगी छ ।

संस्कृतिविरुद्ध विधर्मीका सुनियोजित षडयन्त्रका खेलहरू अनेक प्रसंगसँग जोडिएर आएका छन् ।

जातिगत, भाषागत, धर्मगत, संस्कृतिगत र क्षेत्रगत विभेदका लहरहरू निर्देशित रूपमा नै उठाएर नेपालको राष्ट्रिय एकता र अखण्डतामाथि नै आँच ल्याउने गरी अनेक गतिविधिहरू परिचालित हुँदै आएका सांस्कृतिक विचलनको गति तीव्रतर छ र त्यसले राष्ट्रिय समस्याकै रूप लिदै गएको छ ।

सामाजिक-सांस्कृतिक सद्भावको आधार नै खलबल्याएर निषेधको कुसंस्कार जागृत गराई नेपालको सांस्कृतिक ऐक्यवद्धतालाई विशुद्धिलत पार्ने षडयन्त्रात्मक प्रयासहरू निरन्तर जारी छन् । नेपालको पवित्र भूमि सबै जातजाति, भाषाभाषी, वर्ग, सम्प्रदाय र समुदायको साझा सम्पदा हो भने बडा दशै पनि सबै नेपालीको सांस्कृतिक धरोहर हो । राष्ट्रिय चाडपर्वका रूपमा बडा दशैको सांस्कृतिक विशिष्टता जोगाइराख्नु राष्ट्रिय एकता र आवश्यकताको सम्बर्धन गर्नु हो ।

बडा दशैको शुभ सन्देश भनेको आम नेपाली जनताबीच सद्भावना, मेलमिलाप, सहअस्तित्व बोध र ऐक्यवद्ध सांस्कृतिक चेतको जागरण नै हो । शान्ति, सुख र समृद्धिको मानवीय चाहना सामाजिक-सांस्कृतिक सद्भावबाट मात्र पूरा हुनसक्छ । वियोग र विछोडको अवस्थालाई संयोग र मिलनको अवस्थामा पुऱ्याउने र खराब प्रवृत्तिमाथि विजय प्राप्त गरी असल जीवनशैली अनुशरण गर्न प्रेरित गर्ने बडा दशैको शुभ सन्देश सदा सर्वदा जीवनोपयोगी छ । सत्ता स्वार्थको विकृतिजन्य राजनीतिक अभ्यासले सिंगो समाज ग्रस्त भएको वर्तमान सन्दर्भमा बडा दशै तथा विजया दशमीको सद्भाव, एकता र मेलमिलापको परम्परागत रूपमा अवरिल प्रवाहित सन्देशले सबै नेपालीको मन-मस्तिष्कमा उज्यालो ल्याओस् र ऐक्यवद्ध सांस्कृतिक चेत जागृत गरोस् । यही नै हाम्रो शुभकामना ।

राजनीतिमा राज्यको कामै दमन गर्नु हो भन्थे हो रैछ

टीकापुर घटनाले गुमाउन केही बाँकी रहेन । घर, गाडी सञ्चालन गरेको रिसोर्ट, एफएम सबै सरकारी कपर्युका बीचमा स्वाहा भयो । मेरो भौतिक सम्पत्ति जल्यो । कतिका अस्मिता लुटिए । इश्याले बाबु-आमा समानकालाई दुश्मन देख्यो, विचरा भोका वस्तुलाई चराउने, पानी पियाउनेलाई पनि डिउटीवालले दुई चार भापड लगाए । राजनीतिक द्वन्द्वले थारु-पहाडीलाई बैरी बनायो । सुरक्षाकर्मी र एक वच्चाको सहादतले हामीलाई पनि पोलेको थियो । तर राज्यले हामीलाई हत्याको नजरले मात्र हेयो । दोषी हामीलाई देख्यो । गर्नसक्ने जति ज्यादती गर्यो । धन, सम्पत्ति, इमान, इज्जत केही बाँकी राखेन । पुनः लेख्दैछ, गुमाउन केही बाँकी छैन ।

मलाई भ्यालखानामा थुनी राख्ने भए अर्को प्रतिनिधिको चुनाव गराउन पर्दैन ? राजनीतिमा राज्यको कामै दमन गर्नु हो भन्थे हो रैछ । टीकापुर घटनाको यथार्थ छानबिनको रिपोर्ट खरानी बनाएर शासन गर्न खोज्दछन । मन्त्री त बनिसके गरीला धेरैले भने तर कहिल्यै भएन । हुन्छ सबैले भन्छन् तर हुँदैन रहेछ । गन्तव्यको सारथी अर्कोलाई बनाएर लक्ष्य भेटिदैनरहेछ । त्यसैले

राजनीतिक रोटी

हिजो मालिकले बेचे, आज दासले बेच्दछन् जुवाडेको खालभित्र कागजे तासले बेच्दछन् ।

युद्धस्थलमा भेटिएको मुकुट न परियो पहिरन पाइन्छ कि भन्ने आशले बेच्दछन् नरितिने कुबेरको दुकुटी भएपछि मोजमस्ती गर्दै एक तमासले बेच्दछन् ।

रेशम कल भि हामरा था, आज भि हामरा है भनेर छाती ठोक्दै घमासले बेच्दछन । हिजो मालिकले बेचे... बलिको बोको सम्फेर मुने आ भन्दै घाँस देखाउँदै मन्त्रीको मोलमोलाईमा शानले बेच्दछन् सतामै सौकत देखेहरु सधै उही सपना देख्छन् रे सट्टेवाजीको बधुवा सम्फी स्वार्थी जमातले बेच्दछन् ।

हिजो मालिकले बेचे, आज दासले बेच्दछन् जुवाडेको खालभित्र कागजे तासले बेच्दछन् ।

सधै मालिक वन्ने अभिलासामा मधेसलाई सहिदको लाशले बेच्दछन् ।

शासनको बागडोर मुठीमा लिएर सन्दुकमा थन्क्याई हामीलाई अनुकूलको राजनीतिक रोटी खास खासले सेक्दैछन् हिजो मालिकले बेचे, आज दासले बेच्दछन् जुवाडेको खालभित्र कागजे तासले बेच्दछन्

सार्वजनिक नगनु भनेकै राज्य दोषी हुनु हो । लाल आयोग, शर्मा आयोग हाप्पा आग्रहमा गठन गरिएको होइन । राज्य स्वयंले गरेको हो । आफैले बनाएको रिपोर्ट, आफैले उपधाराले दुई वर्षपछि दिइयो ? कानुन कसैको व्यक्तिगत बपौती हो ? शपथ खुवाएपछि मैले आफ्नो मतदाताको सेवा गर्न पाउनु पर्दैन ? टीकापुरलाई राज्यले जनप्रतिनिधिबिहीन बनाउन पाइन्छ ?

सडै पनि अलि दिन सकुंला । मन बलियो बनाएर कठोर निर्णय गरे, आफ्नै वाटो लाग्ने । कसैका सामु नगिडगिडाउने, याचना नगर्ने, किच्चडबाट उम्किन आफै प्रयत्न गर्ने ।

बेला भइसकेको त छैन तर विकल्प भएन । यहाँसम्मको राजनीतिक यात्रामा साथ दिनुहुने सबैलाई धन्यवाद । कसैसँग केही गुनासो छैन । धेरै कुरा सिकाउनुभो धन्यवाद । गोता

मातृभाषामा शिक्षण सिकाईका लागि महोत्तरी जिल्लाको प्रयास

राकेश प्रसाद चौधरी

महोत्तरी । बालबालिकाले मातृभाषामा शिक्षा प्राप्त गर्न पाउने अधिकार संबिधान र शिक्षासम्बन्धी ऐन कानुनले व्यवस्था गरेकोमा अझैसम्म महोत्तरी जिल्लाका पालिकाहरूले योजना निर्माण, बजेट व्यवस्थापन, स्थानीय मातृभाषाको पाठ्यपुस्तक निर्माणलगायतका कामको प्रारम्भिक चरणमा छ । मटिहानी नगरपालिकाले अर्को शैक्षणिकसत्रबाट कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकालाई मातृभाषाको स्थानीय पाठ्यपुस्तक पढाउन सकिने तयारी गरिरहेको शिक्षा संयोजक चन्द्रेश्वर साहले बताए । पाठ्यपुस्तक निर्माणका लागि सपत्नीका एकजना विज्ञसँग छलफल भइरहेको जानकारी समेत दिए । याज्ञवल्क्य लक्ष्मिनारायण विद्यापीठका उपप्राध्यापक मनोज भाले स्थानीय मातृभाषाको पाठ्यपुस्तक निर्माण गर्दा जिल्लाकै विज्ञहरूसँग सल्लाह लिन आग्रह गरे । जलेश्वर नगरपालिका-७ ले चारवटा विद्यालयमा वार्डस्तरबाट मातृभाषाको केन्द्रिय पाठ्यपुस्तक लागू गरेपनि तीनवर्षे बितिसक्यो समेत अन्य बडामा यसको चर्चा समेत छैन ।

पाठ्यपुस्तकलाई स्थानीय भाषामा अनुवाद गरेर पढाउने अभ्यास रहेपनि मातृभाषामै स्थानीय पाठ्यपुस्तक निर्माण गर्न नसकिएको बताइन् । उनले यस आर्थिक वर्षमा यसका कार्यको लागि बजेट समेत विनियोजन नरहेको जानकारी दिइन् । एकडारा गाउँपालिकाका शिक्षा संयोजक शम्भु साहले समेत योजना नै नरहेको बताए । सोनमा, समसी, एकडारा र महोत्तरी गाउँपालिका तथा रामगोपालपुर, मनरासिस्वा, मटिहानी नगरपालिकाका शिक्षा संयोजक एवं शिक्षक र पालिका प्रतिनिधिहरूले स्थानीय शिक्षा नीति निर्माण, बजेट विनियोजन तथा मातृभाषाको पाठ्यपुस्तक निर्माणलगायतको काम यसै आर्थिक वर्षमा गर्न गराउन पहल गर्ने तथा अर्को

शैक्षिकसत्रबाट पाठ्यपुस्तक लागू गर्ने घोषणापत्र समेत जारी गरेका छन् । युनिसेफ, विश्व शिक्षाको सहयोग तथा समाज विकास केन्द्र महोत्तरीको सहजीकरणमा जलेश्वरमा आयोजित मातृभाषाको माध्यमबाट शिक्षण सिकाई कार्यक्रममा यी पालिकाका शिक्षक, पदाधिकारी तथा संचारकर्मीहरूले घोषणापत्रमा हस्ताक्षर समेत गरेका छन् । विश्व शिक्षाका रोजत चौधरीले सम्बन्धित पालिकाका शिक्षकहरबाट मातृभाषामा शिक्षण पुस्तिका तयार गराइसकेको र सम्बन्धित विद्यालयले माग गरे उपलब्ध गराउने जानकारी दिए । सातवटै पालिकाहरूलाई प्राविधिक सहयोग गरिरहेकोले घोषणापत्र अनुसार नै लक्ष्य प्राप्त गर्न सकिनेमा आफू विश्वस्त रहेको

रेशम चौधरी

लगाएर मोती भेटाउन नसके पनि राजनीतिक गोताखोर जरुर भइयो । राजनीति यस्तै रहेछ, सत्य असत्य, असत्य सत्य । इमानीभन्दा वेइमानीहरूले अंक बढी प्राप्त गर्दा रहेछन् । कार्यकर्ता बेचेर पद प्रतिष्ठा आर्जन गर्ने प्रचलन रहेछ । भुट, इमान, कार्यकर्ता बेच्ने कलामा निपुण भएपछि बल्ल राष्ट्रवादी नेता भईदो रहेछ ।

अहिलेसम्म के भोगिएन । के भए, के भइने । कहिले बजारको खजाना भए, कहिले अड्डाहाको गाना बजाना भए । कहिले नोटमा चलियो । कहिले भोटमा चलियो । लामो हथौडाको सयौं चोट खपेर अर्काको पूजा कोठामा मूर्ति भै सजिए । कसैका लागि हीरामोतीको दाना भए । अघोरीको माना भए । संसदमा लिलाम भए । स्वार्थमा उनकै काम तमाम भए । बनिबाको धन अनि महाराजको मन भइयो ।

अन्ततः विकल्प नदेखेपछि बाटो पहिल्याउने निर्णय गरे । कसैसँग केही गुनासो छैन । राजनीतिक यात्रामा फेरि कुनै न कुनै दिन जरुर सहयात्री भइएला । त्यसैले आडको छारो उडाएर आफ्नै मयल देखाइ फोहोरी कहलिनु छैन मलाई । अबको वैकल्पिक यात्रामा सहानुभूति जरुर होस् । थारुवान डटकमबाट

नेपाल पनि दक्षिणी सुडानको बाटोमा जाँदैछ

० दक्षिण सुडानको अवस्थालाई कसरी चित्रण गर्नुहुन्छ ?

— जब सन् २०११ मा सुडानबाट टुक्रिएर दक्षिण सुडान देश बन्यो, त्यसपछि विविध कारणहरूले गर्दा त्यहाँ जातीय युद्धहरू सुरु भयो। त्यहाँ दुई समुदाय न्यूर र डिङ्का बीच जातीय द्वन्द्वका कारण चार लाख जति मानिसको मृत्यु भयो। सन् २०१८ मा आइपुग्दा रिभाइटलाइज एग्रीमेन्ट इथियोपियामा भयो। अहिले डिङ्का र न्यूर बीचमा द्वन्द्व छैन। तर अहिले पनि त्यहाँ जातीय हिंसा जारी छ। एउटा जातका मान्छेले अर्को जातका मान्छेलाई मार्नु पर्ने त्यहाँको संस्कारै छ। उनीहरूमा रिभेन्ज किलिङ परम्परागत प्रचलन छ। अहिले डिङ्का भित्र लगभग ६०-७० वटा जातका समूहहरू छन् र न्यूरभित्र पनि त्यस्तै ५०-६० वटा जातजातिहरू छन्। ती जातजातिहरू बीच पनि द्वन्द्व छ। उनीहरूले एकअर्काको मान्छे, लुट्ने काम गर्दछन्।

० संयुक्त राष्ट्रसंघीय शान्ति मिशनले त्यहाँ के गरिरहेको छ ?

— सन् २०१८ मा भएको शान्ति सम्झौताको कार्यान्वयनको अवस्था के छ, दुवै पक्षले त्यो सम्झौता कसरी परिपालना गरिरहेका छन् त्यसको निगरानी गर्ने शान्ति मिशनको काम हो। अर्को कुरा, सामाजिक अभियन्ता, मानव अधिकारकर्मी लगायतको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने काम पनि हामीले गरिरहेका छौं। हामीले त्यहाँ शान्ति, मानवअधिकार, स्थायी विकास लगायतको विषयमा उनीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिको काम गरिरहेका छौं। अर्को महत्वपूर्ण काम भनेको न्यायपालिकालाई मजबुत बनाउने, विधिको शासन प्रभावकारी बनाउने र सरकारी निकायलाई

मानवअधिकारप्रति कटिबद्ध बनाउने काम गरिरहेका छौं। अहिले त्यहाँ सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग गठन हुने प्रक्रियामा रहेको छ। त्यसको पनि काम हामीले गर्नुपर्ने हुन्छ।

० शान्ति सम्झौतापश्चात् दक्षिणी सुडानमा कति सुधार भएको छ ?

— पहिले र अहिलेको अवस्थालाई तुलनात्मकरूपमा हेर्दा अहिले चिन्ताजनक अवस्था छैन तर सन्तोषप्रद पनि छैन। किनभने त्यहाँ असुरक्षा छन्, जनताहरू त्रासमा बाँचिरहेका छन्। कतिबेला कुन समुदायले कुन समुदायमाथि आक्रमण गर्ने हो त्यो भन्न सकिने अवस्था छैन। सरकारले सुरक्षा दिन सकेको छैन र संयुक्त राष्ट्रसंघले त्यहाँ सुरक्षा दिन्छ। त्यहाँ धेरै शरणार्थीहरू बसेका छन्। हामीले उनीहरूमाथि हुने ज्यादती, अत्याचार, अन्यायहरूको बारेमा आवाज उठाउने गरेका छौं र त्यो कुरा सरकारसमक्ष लिएर जाने गरेका छौं।

० त्यहाँ तपाईंहरूलाई काम गर्न कति चुनौती छ ?

— संयुक्त राष्ट्रसंघमा काम गर्ने कर्मचारीहरू अनुभवी नै हुन्छन्। कर्मचारीले यस्तो जोखिमयुक्त ठाउँमा बिना परिवार काम गर्नुपर्छ। सुरक्षा खतरा हामीलाई पनि हुन्छ। तर संयुक्त राष्ट्रसंघले

नै हामीलाई सुरक्षा दिएर राखेको छ। नेपालबाट पनि दक्षिण सुडानमा शान्ति सेनाहरू जाने गरेका छन्। तिनै शान्ति सेनाहरूले हामीलाई सुरक्षा प्रदान गर्छ। हामी उनी शान्ति सेनाको सुरक्षा घेराभित्र हुन्छौं। त्यसले गर्दा त्यति साह्रो जोखिमपूर्ण हामीलाई लाग्दैन। तर समय परिस्थितिले जोखिमपूर्ण अवस्था आयो भने पनि संयुक्त राष्ट्रसंघसँग यस्तो सन्तुष्टि छन्, जसले त्यसलाई सधैँभरि न्यूनीकरण गर्दै जान्छ।

० दक्षिणी सुडानमा हिंसा र अशान्तिका मूल कारणहरू के-के छन् ?

— यसका विभिन्न कारणहरू छन्। जब सुडानमा बेल्जियमको शासन थियो त्यसपछि इजिप्टले सुडानलाई औपनिवेश बनायो। त्यसपछि इजिप्टिसियनहरू गडसकेपछि सुडान स्वतन्त्र भयो। सुडानमा मुस्लिमहरू थिए, दक्षिण सुडानमा क्रिश्चियनहरू थिए। यसलाई व्याख्या गर्दा धेरै समय चाहिन्छ। सारमा भन्नुपर्दा यदि कुनै देशलाई बर्बाद र कमजोर

ए हाम्रा महाशय नेताहरू, एकपटक दक्षिण सुडान गएर हेर्नुस्, संघीयता भनेको कस्तो हुन्छ। जुन राष्ट्र गरीब, कमजोर छ, त्यस्तो राष्ट्रलाई विभाजन गर्नुहुन्छ भने साउथ सुडानको बाटोमा अवश्य जान्छ।

उदाहरणका लागि, हामीले सात प्रदेशका सातवटा सरकारका लागि बजेट खर्च गरिरहेका छौं। हाम्रो आयस्रोत भनेको कर हो। यहाँ जेमा पनि कर लगाइएको छ।

राष्ट्रको पैसा विकासमा लगाउने हो, प्रदेश सरकारहरूको तलब भत्तामा खर्च गर्ने होइन।

गर्नुछ भने त्यहाँ मिसाइल वा बुलेटबाट आक्रमण गर्ने होइन। त्यहाँका जातीयमाथि आक्रमण गरिन्छ। जब कुनै पनि राष्ट्रको जात र जातीयतामाथि आक्रमण हुन्छ, त्यो समुदाय आफैँ कमजोर हुन्छ। भाई फुटे, गवार लुटे' भनिपछि त्यो देशका जनताहरू आफू-आफूले लडेर कमजोर भएका हुन्। यो पश्चिमाहरूको एउटा रणनीति हो। यदि कुनै पनि देशलाई बर्बाद गर्नुहुन्छ भने वा आफ्नो स्वार्थ र अभिष्ट पूरा गर्नुहुन्छ भने त्यो देशको जातमाथि आक्रमण र त्यसपछि भाषामाथि आक्रमण र त्यसपछि धर्ममाथि आक्रमण हुन्छ। जब यी तीन कुरामाथि आक्रमण हुन्छ, उसले चाहेका कुराहरू त्यो देशमा पूरा हुन्छ। दक्षिण सुडानमा पनि त्यहीँ गरिएको छ। हामीले रुवान्डाको हुस्सु र तुस्सुलाई हेरेर नेपालले पनि पाठ सिक्नुपर्ने हुन्छ। हाम्रो देशमा पनि अहिले जातीयताको कुरा उठिरहेको छ। वि.सं. २०४६ अगाडि नेपालमा जातीयताको कुरा थिएन, हामी सबै मिलेर बसेका थियौं। तर ०४६ पछि विभिन्न आन्दोलन र जनआन्दोलनको नाममा नेपालमा जातीयताको बीउ रोपिसकिएको छ, विस्फोट हुन मात्रै बाँकी छ। यसको अलिकति

संकेतहरू हामीले मधेश आन्दोलनका बेला हेरिसक्यौं। किनकि त्यहाँबाट थुप्रै पहाडहरू विस्थापित भएका तथ्य, प्रमाण हामीसँग ताजै छन्। तसर्थ, नेपाललाई पनि भोलीको दिनमा जातीय, नश्लीय आधारमा विभाजन गर्ने र विभिन्न जातजातिबीचमा द्वन्द्व फैलाउने सुरुवात भइसकेको छ। त्यो बेलामा तपाईं र म पनि एकआपसमा कट्टर दुश्मन हुनसक्यौं। त्यसैले, अहिले हामी नेपाललाई जातीय, भाषिक, धार्मिक कुराबाट अवश्य पनि बचाउनुपर्छ। भाषा आयोगले सातै प्रदेशका लागि भाषा सिफारिस गरेको छ। नेपाल एउटा देश हो र भाषा नेपाली हो। तर अहिले जनतालाई भाषिकरूपमा विभाजन गरिँदैछ। नेपालको भाषा नेपाली हो र कामकाजको भाषा नेपाली नै हुनुपर्छ। तर नेपाली भाषामाथि आक्रमण भइरहेको छ। अर्को कुरो धर्म निरपेक्षता अथवा संघीयता जनताको माग नै

गर्ने होइन।

० भनेपछि नेपाल संघीयतामा जानु भनेको दक्षिण सुडानको बाटोमा लाग्नु हो ?

— आर्थिक रूपमा अवश्य नै हो। किनभने हाम्रो राष्ट्रको आय बढ्न सकेको छैन, खर्च मात्रै बढिरहेको छ। सात वटा प्रदेशलाई पुग्ने गरी बजेट कमाउनुपर्छो नि। त्यो सकेको छैन। भनेपछि आर्थिक रूपमा नेपाल दक्षिणी सुडान हुन्छ। आय आर्जन हुन सकेको छैन, वैदेशिक ऋण त्यतिकै छ, व्यापार घाटा हेर्नुस्। हाम्रो आयात मात्रै छ, निर्यात केही पनि छैन। राज्यले आफ्नो आयस्रोत बढाएर आम्दानी बढाउनुपर्छो।

० अहिले संघीयतामाथि प्रहार महरहेको भनिन्छ, तपाईं पनि संघीयता विरोधी कुरा नै गर्नुहुन्छ नि ?

— म एकदम खुशी हुन्छु यदि कसैले मलाई संघीयता विरोधी मान्छे हो भन्यो भने। म छ्यती पिटेर भन्न सक्छु कि म संघीयता विरोधी मान्छु हुँ। एउटा सानो देश नेपाललाई सात टुकामा विभाजन गरियो, सातवटा सरकार बनाइयो, त्यसलाई चलाउने मेकानिजम नै छैन। देशलाई एकीकरण गर्ने मेकानिजम संघीयता हो। छुट्टिएर रहेका राज्यहरूलाई एउटै राष्ट्रका छत्रामुनि ल्याउने सिद्धान्त संघीयता हो। तर हाम्रो देशमा टुक्याएर छुट्टै राष्ट्र बनाउने संघीयताको सिद्धान्तविपरीत नै छ। नेताहरूले वार्ड-वार्डमा सिंहदरवार पुग्छ भन्नुभयो। तर अहिले एउटा पनि यस्तो सरकारी कार्यालय छैन, जहाँ लाइनमा नबसी कामै हुँदैन। नेपालमा एउटा पनि जनताले नेपाल सरकारको कामप्रति सन्तुष्ट छैन। नेपाली जनताले चाहेर संघीयता ल्याएको भए कुनै प्रदेशका मुख्यमन्त्री बाहिर निस्कँदा यो मेरो देशको मुख्यमन्त्री हो, यसले हाम्रो भावनाअनुसार काम गर्छ भनी एक जना पनि नेपालीको शीर श्रद्धाले भुक्दैन। भनेपछि संघीयता राम्रो छ भनेर कसरी भन्न सकिन्छ। संघीयतामा जनताको अपनत्व, प्रेम, भावना र माया कहाँ छ ?

० यो प्रणाली नै खराब हो त ?

— हाम्रो नेपालमा व्यवस्था र व्यवस्थापक दुवै दोषी छन्। हाम्रो देशको भूगोल, जनसंख्यामा संघीयता लागू नै हुन सक्दैन। संघीयता नेपालको लागि उपयुक्त नै छैन। नेताहरूले संविधानमा संघीयता लेख्नुभयो तर उहाँहरूले नै व्यवहारमा कार्यान्वयन गर्नुभएन। अहिलेको सरकार गठन भएको करिब तीन महिना भइसक्यो तर मन्त्रिमण्डलले पूर्णता पाउन सकेको छैन भनेर चौतर्फी आलोचना भइरहेका छन्। तर म भन्छु, मन्त्रिमण्डलले पूर्णता पाउँदैन के हुन्छ त ? देशमा विकास हुन्छ ? जनताले सुरक्षा र सुशासनको अनुभूति गर्न पाउँछन् ? जनताले औषधि उपचार पाउँछन् ? किन चाहियो मन्त्री ? हामीलाई देशको विकास गर्ने, जनतालाई सुरक्षा दिन सक्ने मन्त्री चाहिएको छ। तर आजसम्म नेपालमा एउटा पनि

श्रीराम अधिकारी

मानव अधिकार अधिकृत, मानव अधिकार विभाग संयुक्त राष्ट्रसंघीय शान्ति मिशन, दक्षिणी सुडान

यस्तो मन्त्री हामीले पाएका छैनौं। एउटा पनि मन्त्री छैन जसले आफ्नो मन्त्रालयमा जनसरोकारको विषयमा एउटा पनि निर्णय गरेको होस्। यो सरकार र व्यवस्थाबाट हामीले केही पनि अपेक्षा गरेका छैनौं।

० तर संघीय प्रणाली उच्चतम हो भनेर पनि भनिन्छ नि ?

— संघीयता नभएका देशहरूमा पनि विकास भएका छन् नि। त्यहाँका जनताहरू पनि सुरक्षित छन् नि। किनभने हाम्रो देश धेरै ठूलो राष्ट्र हो ? अन्य देशहरूको उदाहरण दिएर हुँदैन। यदि संघीयताले नै मुलुकमा समृद्धि र विकास भएको भए, यत्रो वर्ष भइसक्यो, सुरुवातसमेत भएको छैन। अब १० वर्षमा के गर्ने भन्ने कुनै पनि राजनीतिक दलसँग भिजन, मिसन, योजना छ ? केही पनि छैन। त्यस्ता लाचार व्यक्तिहरूबाट हामी शासित हुनुपर्नेको छ, अनि हामी देश विकासको कुरा गर्ने ?

० नेपालमा विभिन्न शासन व्यवस्थाहरू परिवर्तन हुँदै अहिले संघीय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रिक व्यवस्थामा छ। तपाईंले यो पनि असफल भइसक्यो भन्नुहुन्छ, अब कस्तो व्यवस्था चाहिन्छ नेपालमा ?

— म राजनीतिशास्त्रका विद्यार्थी होइन। नेपालमा कस्तो खालको शासन व्यवस्था चाहिन्छ भन्न मलाई गाह्रो हुन्छ। संघीयता भनेर समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली यो देशको लागि उपयुक्त होइन। हाम्रो राज्यको ढुकुटी सरकार सञ्चालनमै सिद्धिन्छ। हामीले कहिल्यै पनि हाम्रो लगानी उत्पादनमा गर्न सकिनेन।

० तर विकल्प के छ त ?

— निकासका लागि जनताको चाहनाबमोजिम संघीयता, समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली हटाइनुपर्छ। यदि जनताले चाहन्छ भने गणतान्त्रिक व्यवस्था नै फाल्नुपर्छ। अहिले राजाको पक्षमा वकालत गर्नेहरू पनि धेरै

निस्किरहेका छन्। त्यो राजसंस्था कस्तो हुने ? नेपाली जनता जब विस्फोट भएर सडकमा आउँछन्, त्यहाँबाट प्रस्फुटित हुने हो। नेपालमा जातीयता, भाषिक र धार्मिक कुराहरू विस्तारै बढ्दै गएको छ।

० मधेशमा सबभन्दा बढी राजनीतिक गतिविधि हुने गरेको छ। मधेशको अवस्थालाई कसरी हेर्नुभएको छ ?

— मैले देखेको मधेशमा कुनै पनि मधेशी नेतामा भिजन, मिसन र लक्ष्य छैन। उहाँहरूलाई एउटा निश्चित स्वार्थ पूरा गर्नका लागि सरकार समक्ष जानुपर्ने थियो, सत्ताको वार्गनिङ्ग गर्नुपर्ने थियो। अर्को पक्षले प्रदेशमा सरकार बनाएर कमाउनुपर्ने थियो। उनीहरूले सरकार बनाए तर जनताले केही पनि पाएनन्। त्यहाँका जनताले प्रदेश सरकारको अनुभवसमेत गर्न पाएका छैनन्। भर्खरै घटना हेर्ने हो भने जसले भ्रष्टाचारलाई जिन्दाबाद भन्न सकेन, त्यसले अख्तियार मुद्दाबाद भन्दै हिँडे। साइकल चोरेर खाने ? यदि तपाईंले भ्रष्टाचार गर्नुभएको छैन भने छ्यती पिटेर भन्नुस्। उहाँहरू छापामार शैली भन्नुहुन्छ, छापामार शैली भनेको के हो ? छापामार शैली त युद्धमा हुन्छ।

जुन युद्ध मैले दक्षिण सुडानमा देखेको छु। उहाँहरूले केही गर्नुभएको छैन भने क्लिन चिट लिनुस् वस्तुस्। हावा नलागी पात हल्लिदैन। त्यसैले त्यहाँ अवश्य पनि केही पनि अनियमितता भएकै छैन। अख्तियार जस्तो सैवधानिक निकाय यदि मुख्यमन्त्री कार्यालयमा पस्छ भने 'दाल में कुछ काला है'। भ्रष्टाचारका कुराहरू मिडियामा जोडतोडले आउँछन्। पछि जब मुद्दा चल्छ, अदालतले केही लाख धरौतीमा छोड्छ। त्यसैले यो विषयमा जनतालाई न्याय हुन्छ, भ्रष्टाचारी जेल जान्छन् भन्ने कुरामा मलाई विश्वास लाग्दैन।

तपाईंको मित्र र बाहिर नकारात्मकता माथि विजय गरेर स्वशी र आनन्द फैलाउनुहोस्।
तपाईं र तपाईंको परिवारलाई बडा दशै २०७८ सालको मङ्गलमया शुभकामना छ।

राजिब भा
नेता
लोकतामिक समाजवादी पार्टी, नेपाल

हार्दिक मंगलमय शुभकामना !

२०७८ सालको विजया दशमी, दिपावली, नेपाल सम्बत १९४२, छठ पर्वको पावन अवसरमा देश तथा विदेशमा रहनुभएका सम्पूर्ण नेपाली दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरूमा सुस्वास्थ्य, सुख, शान्ति, समृद्धिको हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

श्रीमती चन्दा चौधरी
प्रतिनिधि तथा सदस्य / नेतृ, लोतपा, नेपाल

पशु सेवा विभाग
राष्ट्रिय पशुपन्थी स्रोत व्यवस्थापन तथा प्रवर्द्धन कार्यालय
हरिहरभवन, ललितपुरको अनुरोध

- पशु नश्ल सुधारका माध्यमबाट पशुजन्य पदार्थको उत्पादन एवं उत्पादकत्व बढाई खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको सुनिश्चितता गरौं।
- घाँसमा आधारित पशु पालन गरी उत्पादन लागत घटाई खुद नाफा बढाऔं।
- स्वस्थ तथा स्वच्छ पशुजन्य पदार्थ उत्पादनका लागि आफ्नो फार्ममा असल पशुपालन अभ्यास (Good Husbandry Practices) र असल उत्पादन अभ्यास (Good manufacturing Practices) को अवलम्बन गरौं।
- रैथाने तथा लोपोन्मुख पशुपन्थीहरूको संरक्षण संवर्द्धन र सदुपयोग गरौं।
- अनुत्पादक पशु वस्तुहरूलाई सडक तथा सार्वजनिक स्थानहरूमा छाडा नछाडौं।
- आफ्नो पशुपन्थीहरूलाई नियमित रुपमा परजिवी नियन्त्रण गरौं तथा विभिन्न संक्रामक रोग विरुद्ध खोप लगाऔं।

विस्तृत जानकारीको लागि सम्पर्क
फोन : ०१-५५२२०३१
इमेल : info@nlrmpo.gov.np

हार्दिक श्रद्धाञ्जली

जन्म : वि.सं. १९७४
स्वर्गारोहण : वि.सं. २०७८/०६/०९

स्व.हरिहर राय यादव

मेरा पुजनीय पिता श्री हरिहर राय यादवज्यूको स्वर्गारोहण भएको आज १३औं दिनको पुण्यतिथिमा दिवंगत आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं। साथै दुःखको यस घडीमा हामीलाई सहानुभूति तथा समवेदना प्रकट गर्नुहुने सम्पूर्ण नातेदार, साथीभाई, आफन्तजन तथा शुभेच्छुकहरूमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं।

शोकाकूल परिवार

योगेन्द्र राय यादव, नागेन्द्र प्रसाद यादव, रामविश्वास प्रसाद यादव, दिपेन्द्र उदय, विजय, संजय यादव, दिलिप प्रदीप, निरञ्जन एवं समस्त यादव परिवार।

नोबेल कोरोना भाइरस सामान्य रूघाखोकीभन्दा जटिल संक्रमण हो, हालसम्म यसको उपचारका लागि औषधि पत्ता नलागेकोले यसबाट सतर्क हुनु नै उत्तम उपाय हो।

यसबाट बच्ने उपायहरू :

- कुनै व्यक्ति, वस्तु वा सामान छुनु पहिले वा पछि साबुन पानीले राम्रोसँग हात धुनु।
- अनावश्यक रूपमा घरबाहिर र भीडभाडमा नजाने।
- खोकदा र हाँछ्युँ गर्दा नाक र मुख कुहिनोले छोप्ने।
- कुनै पनि व्यक्तिसँग ३ फिटको दूरी कायम गर्ने।
- जंगली तथा घरपालुवा पशुपक्षीसँगको असुरक्षित सम्पर्कबाट टाढा बस्ने।
- सकेसम्म पशुजन्य र अस्वस्थकर मासु नखाने।
- ज्वरो, रूघा र खोकी तथा श्वास-प्रश्वासमा समस्या आएमा चिकित्सकसँग परामर्श लिने।
- कसैले गलत सूचना प्रवाह गरेको तथा अत्यावश्यकिय वस्तु, जम्माखोरी, कालोबजारी तथा लुकाई राखेको थाहा भएमा १९३७ मा सम्पर्क गरी जानकारी गराउने।

लालकिशोर साह
नगरप्रमुख
जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका, धनुषा, प्रदेश २

नोबेल कोरोना भाइरस सामान्य रूघाखोकीभन्दा जटिल संक्रमण हो, हालसम्म यसको उपचारका लागि औषधि पत्ता नलागेकोले यसबाट सतर्क हुनु नै उत्तम उपाय हो।

यसबाट बच्ने उपायहरू :

- कुनै व्यक्ति, वस्तु वा सामान छुनु पहिले वा पछि साबुन पानीले राम्रोसँग हात धुनु।
- अनावश्यक रूपमा घरबाहिर र भीडभाडमा नजाने।
- खोकदा र हाँछ्युँ गर्दा नाक र मुख कुहिनोले छोप्ने।
- कुनै पनि व्यक्तिसँग ३ फिटको दूरी कायम गर्ने।
- जंगली तथा घरपालुवा पशुपक्षीसँगको असुरक्षित सम्पर्कबाट टाढा बस्ने।
- सकेसम्म पशुजन्य र अस्वस्थकर मासु नखाने।
- ज्वरो, रूघा र खोकी तथा श्वास-प्रश्वासमा समस्या आएमा चिकित्सकसँग परामर्श लिने।
- कसैले गलत सूचना प्रवाह गरेको तथा अत्यावश्यकिय वस्तु, जम्माखोरी, कालोबजारी तथा लुकाई राखेको थाहा भएमा १९३७ मा सम्पर्क गरी जानकारी गराउने।

हरिप्रसाद मण्डल
नगरप्रमुख
मटिहानी नगरपालिका, महोत्तरी, प्रदेश २

मा देवी बरगजुनु अक्षयिनीय नमिस्ता।
सगजस्यै नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमो नमः

सगज देवतासिवां को
नवशत्रि
के पावन चर्च की
हादिक शुभकामना
अब माता दी

www.madheswani.com

ब्रह्मनी मातासुानी भद्राकानी कृपासीनी।
दुर्गास्यै नमस्तस्मै नमस्तस्मै नमो नमः।

सर्वं भवन्तु सुखिनः सर्वं भवन्तु विरागताः
सर्वं भवति पावनं मा कश्चिद् दुःख भगवतः।

शुभकामना

असारत नेपालीहरुको महान पर्व विजया दशमी, शुभ दीपावली, छठ पर्व-२०७८ तथा
नेपाल सम्बन्ध १९८१ को पावन अवसरमा शक्तिस्वरूपा देवी दुर्गा र ऐश्वर्यरवरी लक्ष्मीले कोभिड-१९ को
विषय परिनिपातिका अर्थ हुनुहुन्छ त्यसै नुरक्ति रही चाध्वं नमस्ते र नमस्ते रही अरुतेसुकै रोजलाई मिलि सखे
सगजस्यैको विकास गरेसत त्नी

हादिक मंगलमय शुभकामना
दयाक गर्दैछौ।

योगेन्द्र राय यादव
गृहि.कृषि तथा सहकारी राज्य मन्त्री
प्रदेश नं.२

चाडपर्वको बेला सवारी साधनमा
भिडभाड नगरौं,
मादक पदार्थ सेवन गरी सवारी
साधन नचलाऔं।
दुर्घटनाबाट आफू पनि बचाँ र
अरुलाई पनि बचाऔं

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

महान चाड विजया दशमी, शुभ दीपावली तथा छठ पर्वको
शुभ अवसरमा देश र विदेशमा रहनु भएका
सम्पूर्ण नेपाली दाजु-भाई, दिदी-बहिनी तथा शुभेच्छु
महानुभावहरुमा हादिक मंगलमय

शुभकामना
ब्यक्त गर्दछु।

बजारसँगै नेपाली
महासमिति सदस्य
नेपाली कांग्रेस, महोत्तरी

२०७८ सालको
शुभ विजया दशमी, शुभ दीपावली, नेपाल सम्बन्ध १९८२, छठ पर्वको
पावन अवसरमा सम्पूर्ण नेपाली दिदिबहिनी, दाजुभाइ, मित्रहरू र मान्यजनहरूमा
सुख-शान्ति, समृद्धि एवं आरोग्यताको लागि
हादिक मंगलमय शुभकामना

भुवनेश्वर चौधरी
अध्यक्ष
नेपाल मधेशी बिजामती कर्मचारी मञ्च
(Forum of Madhesi Civil Service Employee, Nepal)
कर्मचारी कल्याण, बबरमन्ड, काठमाडौं

**विजया दशमीको
शुभकामना**

असत्य उपर सत्यको विजयी उत्सव स्वरूप मनाइने वडादशमी,
विजयादशमीको यस उल्लासको अवसरमा हाम्रा सम्पूर्ण
शहिदनागरवासी, प्रदेशवासी तथा देशविदेशमा रहनुभएका
मित्रमण, आफन्तजन, अज्ञातहरूमा सु-स्वास्थ्य एवम् दीर्घायु,
सहित उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना गर्दछु।

उदय कुमार बरबरिया (यादव)
मैयट एडिटरअवर मन्त्रालयका, धनुषा
प्रदेश कमिटी सदस्य, नेपाली मजदुरादी केन्द्र

राष्ट्रिय युवा संघ नेपाल

**बडा दशै तथा
विजयादशमी को हादिक
शुभकामना !!!**

संजीव कुमार सुरज भा
उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय युवा संघ नेपाल
तथा प्रदेश नं. २ कमिटी सदस्य
नेकपा (एमाले)

**विजया दशमीको
हादिक शुभकामना**

हिन्दुहरुको महान चाड वडा दशैको शुभ उपलक्ष्य
मा सम्पूर्ण नेपाली दाजुभाइ तथा दिदिबहिनीहरुको
दीर्घायु, शु-स्वास्थ्य, सुख शान्ति र समृद्धि को कामना
गर्दछु।

मा.उमाशंकर अरगरिया
पूर्व मन्त्री, संस्कृती पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन
एवम् प्रतिनिधि सभा सदस्य क्षेत्र नं.२ धनुषा

राष्ट्रिय युवा संघ नेपाल

नेपाल पूर्ण सुरक्षा सम्पूर्ण

मिथिला दर्शन
टीभी कार्यक्रम हेर्न नभुल्नु होला।

मिथिलाको धर्म, संस्कृति र संस्कारको संरक्षण, सम्वर्द्धन, प्रबर्द्धन र विशेष
जानकारी दिनका लागि मैथिली संस्कृतिको साप्ताहिक टी.भी. कार्यक्रम
मिथिला दर्शन NEWS 24 टेलिभिजनमार्फत हरेक बुधवार विहान
५:३० बजे र कार्यक्रमको पुनः प्रसारण हरेक विहीवार राति १:३० बजे
नियमित रूपमा प्रसारण हुँदै आइरहेको छ।

विशेष जानकारीका लागि सम्पर्क
मोबाइल : ९८४३१४६४८८
कार्यक्रममा राय, सन्नाह, सुभाब र प्रतिक्रिया दिनका लागि
Email : bsmedia65@gmail.com